

סוציולוגיה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(12x1)	—	12 נקודות
פרק שני	—	(22x2)	—	44 נקודות
פרק שלישי	—	(22x2)	—	44 נקודות
סה"כ	—			<u>100 נקודות</u>

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.

(2) בתשובותיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף ◀

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על אחת מן השאלות 1-2 (12 נקודות).

כל עורך דין בתחילת דרכו צריך לבחור תחום התמחות. בחירה זו היא מאתגרת, הן לגברים הן לנשים, משום שהיא מצריכה תכנון של הקריירה העתידית. עם זאת, עורכות דין בתחילת דרכן שהן גם אימהות צעירות, מספרות שלהן הבחירה קשה במיוחד משום שרבים מן התחומים דורשים עבודה מאומצת על חשבון המשפחה וגידול הילדים.

לוי ינובסקי, א. (2016). עריכת דין ונשים, הפקולטה, גיליון 21. אוחזר מתוך huji://law.huji.ac.il [12/11/2018].

1. נתח את המתואר בקטע באמצעות שני מושגים ו/או עקרונות מן הגישה הפונקציונליסטית.

2. נתח את המתואר בקטע באמצעות שני מושגים ו/או עקרונות מגישת הקונפליקט.

פרק שני (44 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 3-6 (לכל שאלה – 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

3. לאחרונה ממשלות של מדינות מערביות רבות החלו להחמיר את מדיניותן כלפי הורים שמסרבים לחסן את ילדיהם. יש ממשלות שמחייבות את ההורים להציג בגני הילדים אישורי חיסונים או מטילות על ההורים "הסרבנים" קנס "כדי לשמש תזכורת".

גל, א. (2018, יולי 6). אוסטרליה תקנוס הורים פעמיים בחודש – אם לא יחסנו את ילדיהם. אוזור מתוך www.ynet.co.il [12/11/2018].

א. מהי סנקציה?

הצג שני סוגי סנקציות.

הדגם סוג סנקציה אחד מן הפתיח. (10 נקודות)

ב. הצג שתי סביבות אקולוגיות מן התאוריה של ברונפנברנר.

הדגם אחת מהן מן הפתיח. (12 נקודות)

4. תוחלת החיים של הישראלים היא מן הגבוהות בעולם. אחד ההסברים לכך קשור לרמת המשפחתיות הגבוהה בישראל ולתמיכה שהמשפחה מספקת.

גל, א. (2015, אפריל 22). למה ישראלים חיים יותר למרות הלחץ והקשיים? אוזור מתוך www.ynet.co.il [12/11/2018].

א. הסבר מהי משפחתיות.

הצג שני מדדים של רמת המשפחתיות.

הסבר קשר אפשרי בין מדד אחד שהצגת ובין תוחלת החיים הגבוהה של הישראלים. (11 נקודות)

ב. הצג שלושה מאפיינים של קבוצה, והסבר כיצד שניים מהם באים לידי ביטוי במשפחה. (11 נקודות)

5. בית הספר נחשב לסוכן חיברות עבור התלמידים. כאשר ניתנת למורים אפשרות בחירה בין פרקי הלימוד, יש מורים המשתפים את תלמידיהם בבחירת תוכני הלימוד ויש מורים הקובעים את תוכני הלימוד בלי להתייעץ עם תלמידיהם.

א. מהו סוכן חיברות?

הצג שני תפקידים של בית הספר שבאמצעותם הוא משמש סוכן חיברות. (12 נקודות)

ב. הצג שני סגנונות מנהיגות: דמוקרטי וסמכותי, לפי המחקר של ליפיט ווייט. בתשובתך התייחס למאפיין אחד של

כל אחד מן הסגנונות שהצגת.

הדגם מן פתיח מאפיין אחד שהצגת. (10 נקודות)

6. בהשוואה לגברים, נשים רבות מתריעות שהן מתמודדות עם קשיים רבים בדרכן לקריירה ניהולית ובשל כך הן מרגישות תסכול. לאחרונה נמצא שמודעות הדרושים שבהן מופיעות מילים כמו "לנהל", "להוביל", "לבנות" ו"תחרות" מרתיעות נשים רבות מלהגיש מועמדות בשל החשש מסביבת עבודה תחרותית ועוינת. יש הטוענים שזו אחת הסיבות שבגללה גברים מאיישים תפקידי ניהול יותר מנשים.

Silverberg, D. (2018, June 12). Why do some job adverts put women off applying? Retrieved from www.bbc.com [2018, June 12].

א. הסבר והדגם מן הפתיח שניים מן המושגים האלה: סמל, מגדר, שפה. (10 נקודות)

ב. מהי "תחושת הקיפוח היחסי"?

כיצד באה לידי ביטוי תחושת הקיפוח היחסי בפתיח? בתשובתך התייחס למושג "קבוצת (יחידת) התייחסות".

(12 נקודות)

פרק שלישי (44 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 7-10 שאחרייך.

מהפכת הסלולר

מעובד על פי:

רהב-מאיר, ס. (2018, אוגוסט 2). מהפכת הסלולר 2.0. אוחזר מתוך www.yediot.co.il [02/09/2018].
 ויטצ'בסקי, ד. (2012, יולי 31). מגנים על ילדים ברשת. אוחזר מתוך <https://tech/walla.co.il> [02/09/2018].

לפני כשנה, חברתי לעבודה בחברת החדשות, אימא לשתי בנות בבית ספר יסודי במרכז הארץ, שיתפה אותי בחלום שלה לדחות את ההתמכרות של הילדות שלה לטלפון הסלולרי ולהצליח להתנגד ללחץ החברתי: "לכולם מרשים!". היא לא רוצה שהילדות הצעירות שלה יעשו פרצופים ל"אינסטוש" ויספרו "לייקים". היא לא רוצה שהן יעלו תמונות המתעדות כל מפגש שלהן עם חברותיהן לרשתות החברתיות. בליבי לא האמנתי שאימא אחת תצליח לחולל את השינוי. היא פתחה קבוצת פייסבוק ושמה "תנו לגדול על שקט – הורים חכמים קונים טלפונים טיפשים יחד", והתחילה לפעול. היא פנתה למומחים שייפגשו עם ההורים של ילדי השכבה ויסבירו להם שזו לא מלחמה בקדמה, אלא מלחמה בהתמכרות. היא ארגנה קנייה מרוכזת של טלפונים פשוטים שאין בהם אפשרות לגלוש באינטרנט. המציאות השתנתה: סלולרי "טיפש" הוא לא בושה מול כל החברים, משום שהוא נקנה ברכישה קבוצתית וחגיגית. הרעיון כבר אומץ בבתי ספר יסודיים נוספים ומאות ילדים מתחילים את שנת הלימודים בלי מכשיר בכיס שאינו מתאים לגילם. 5 10

בצד קבוצה זו קמו יוזמות נוספות שמתריעות על שינוי לרעה של תרבות השיח היומיומי בעקבות השימוש הנגיש במדיה הדיגיטלית: "מה היינו חושבים על שני אנשים שמשוחחים ביניהם, כשלפתע אחד מהם פותח ספר ומתחיל לקרוא אותו? ובכן, היום מדובר במעשה שגרתי. זה כבר לא נחשב לא מנומס לזלזל ככה במי שלצידך. לא רק לענות לשיחה, אלא גם סתם לשלוף מכשיר כדי לבדוק מי אולי חיפש אותנו".

בין מבקרי המדיה הדיגיטלית יש גם כאלה שקוראים להגביל את השימוש בה ולסנן תכנים באמצעות יוזמות חברתיות מגוונות, ובהן מחאות נגד חברות הסלולר, רגולציה (תקנה) של משרד התקשורת ופעולות אחרות. 15

מנגד, יש אנשים שטוענים שלמדיה הדיגיטלית יש יתרונות רבים עבור ילדים ובני נוער. עם זאת, גם מצדדי השימוש במדיה הדיגיטלית משמיעים דברי ביקורת. אבל הביקורת שלהם מופנית כלפי הקניית הכלים לשימוש מושכל במדיה הדיגיטלית, הן לילדים הן למבוגרים: "הכוונה היא לא להגביל את חופש הגלישה, וגם לאו דווקא פיקוח תמידי", אלא "יצירת שיח ומודעות טובה יותר לפעילויות הילדים ברשת". 20

ענה על שתיים מן השאלות 7-10 (לכל שאלה – 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על כל הסעיפים (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, לא מספיק להעתיק משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. בקטע שקראת מוזכרת קבוצת פייסבוק, שהיא קהילה מקוונת (אינטרנטית).
- א. מהי קהילה?
- הצג שני ממדים של קהילה, והדגם אחד מהם מן הקטע. (11 נקודות)
- ב. מהי נורמת "פולקווייז" (folkways / אורחות העם)?
- הסבר את הסיטואציה המתוארת בשורות 11-14 באמצעות נורמה מסוג "פולקווייז". (11 נקודות)
8. אפשר לסווג חברה על פי רמת ההתפתחות הטכנולוגית שלה.
- א. הצג שני טיפוסי חברות על פי לנסקי.
- הדגם אחד מטיפוסי החברות מן הקטע. בתשובתך התייחס למאפיין רלוונטי אחד של טיפוס החברה. (8 נקודות)
- ב. מהי בעיה חברתית? בתשובתך הבא הגדרה לבעיה חברתית אובייקטיבית או סובייקטיבית.
- מדוע לדעתך השימוש הרווח בטלפונים סלולריים מהווה בעיה חברתית? בתשובתך הסתמך על ערך אחד. (14 נקודות)
9. לאנשים רבים יש טלפונים "חכמים", אך מובילי המאבק רכשו טלפונים "טיפשים" עבור ילדיהם.
- א. הסבר מהי סטייה חברתית.
- ציין ממד אחד של יחסיות הסטייה, והדגם אותו מן הקטע. (11 נקודות)
- ב. נתח את המחלוקת המתוארת בקטע בנוגע לשימוש בטלפונים סלולריים באמצעות שני מושגים מגישת האינטראקציה הסימבולית. (11 נקודות)
10. רבים נוהגים להעלות תמונות לרשתות החברתיות כדי לזכות ב"לייקים". האם המוזכרת בקטע מתנגדת לשימוש בטלפונים חכמים, והיא אינה רוצה שהילדות שלה "יעשו פרצופים לאינסטוש ויספרו לייקים".
- א. הצג את תאוריית "האני במראה" של קולי.
- הדגם את התאוריה על פי הפתיח. (14 נקודות)
- ב. מהו מערך סטטוס? הדגם מן הקטע. (8 נקודות)

בהצלחה!